

La capacitació lingüística, una eina anhelada al sud

Des de la comunitat docent de la Universitat d'Alacant es troba a faltar aquest requisit adreçat a integrar el professorat no universitari en el sistema educatiu valencià i que va ser derogat l'any passat.

per [Manuel Lillo i Usechi](#)

2

Campus de la Universitat d'Alacant | User:Luca83, CC BY 3.0, via Wikimedia Commons

Fa ara un any, la Direcció General de Política Lingüística, lligada a la Conselleria d'Educació, Cultura i Esports de la Generalitat Valenciana, va derogar el certificat de capacitació que s'exigia als qui volien accedir a la funció pública docent no universitària.

Es tractava d'una sèrie d'itineraris adreçats a formar el professorat, especialment el no valencianoparlant, no només a conèixer la llengua, sinó també a dotar-los de context per poder impartir classes als alumnes de primària i secundària en aquest idioma. D'aquesta manera, a inicis dels anys noranta, encara en situació de desert lingüístic, part del professorat de la Facultat d'Educació de la Universitat d'Alacant va pensar en aquest instrument per garantir l'ensenyament en valencià en escoles i instituts públics. Els aspirants a impartir docència en centres públics d'educació obligatòria tenien un estímul per a formar-se i poder donar classes en valencià després d'haver cursat assignatures en aquesta llengua i d'haver rebut tota una

sèrie d'ensenyaments com ara literatura infantil, popular, expressió oral o domini de la normativa. Elements que, segons molts docents, són imprescindibles per a desenvolupar un ensenyament valencià amb un mínim de garanties. El model va funcionar i, més enllà d'Educació, es va estendre a altres titulacions amb desenllaç docent com ara Filologia Anglesa, Filologia Francesa o Història.

«Molts alumnes de la Universitat d'Alacant no han estudiat mai valencià i el primer contacte amb la llengua el tenen a la Universitat d'Alacant», explica Marinela Garcia, directora del Departament de Filologia Catalana de la UA, qui assegura que durant molts anys els futurs docents, per a obtenir la capacitació, necessitaven cursar una sèrie de programes «que funcionaven».

En paraules de Robert Escolano, subdirector del Servei de Llengües de la UA, «l'alumne de grau d'aquesta universitat podia cursar un itinerari de docència constituït per assignatures impartides en valencià amb què obtenia el certificat per a fer classes en ensenyament obligatori. Ara, en canvi, com que no hi ha cap reconeixement específic per fer assignatures en valencià, si un alumne ha de triar fer una assignatura en castellà o en valencià, si l'alumne no està molt conscienciat, la triarà en castellà, atès que han desaparegut els incentius que hi havia per a matricular-se en valencià i obtenir la certificació corresponent. La incentivació per a la matrícula de docència en valencià ha caigut molt», continua Escolano, «un efecte que l'actual equip de direcció de la UA intenta pal·liar amb l'aprovació del Pla d'Increment del Valencià i Altres Llengües en la Docència (PIVALD) i les mesures que incorporarà», detalla.

Concretament, abans calia superar 60 crèdits i obtenir el certificat C1 en valencià per a obtenir la capacitació de docència. Actualment només cal el C1 per a poder impartir docència en valencià a l'ensenyament obligatori, cosa que «no garanteix que els futurs docents tinguin unes eines mínimes necessàries per a ensenyar en valencià», argumenta Marinela Garcia. «Els exàmens de la junta qualificadora tenen com a objectiu garantir una capacitat de comunicació en valencià, però no tenen com a objectiu ensenyar sociolingüística, ni literatura infantil ni juvenil ni els elements bàsics que ha de tindre un mestre per fer classes a xiquets de primària o secundària».

La derogació de la capacitació tampoc no satisfà Hèctor Càmara, director del Secretariat de Llengües de la UA. «La capacitació et dona competència lingüística i eines per a poder treballar a l'aula que són fonamentals en un bon grapat de mestres que, per no ser valencianoparlants, tenen grans dificultats perquè, tot i haver-se format en valencià, no entenen el context sociolingüístic d'aquesta llengua. A mi m'interessa el nivell de llengua, però també m'importa molt que els professors siguin capaços d'entendre la necessitat que existisca el valencià dins del sistema educatiu valencià», argumenta. «Eliminada la capacitació i amb l'única exigència del C1 hi ha un problema», admet Càmara, si bé explica que la creació de nous itineraris dins del grau de Magisteri –tot i que no en altres graus– han pogut «resoldre, en part», la derogació de la capacitació, atès que aquests itineraris «donen competència lingüística i transformen l'antic itinerari de la capacitació en un itinerari amb assignatures i amb continguts que posen en valor la importància del valencià a les escoles, en didàctica o en la literatura popular».

Càmara considera que «no s'ha de perdre de vista que, realment, les llengües han de capacitar els futurs mestres per garantir la docència en valencià més enllà de la competència lingüística». El director del Secretariat de Llengües interpreta que, amb la derogació de la capacitació, la Conselleria d'Educació, Cultura i Esports ha volgut «facilitar l'accés a la funció pública», si bé «la capacitació a les comarques del sud és fonamental per a conscienciar mestres, especialment en comarques castellanitzades com l'Alacantí o les valls del Vinalopó o en comarques directament castellanoparlants, com el Baix Segura», on els alumnes d'ensenyament obligatori fins i tot poden optar a l'exempció per no examinar-se de valencià.

En canvi, des de la Direcció General de Política Lingüística, Rubén Trenzano, el seu màxim responsable, explica els motius pels quals es va derogar aquesta capacitació. D'una banda, indica que la valenciana era l'única comunitat autònoma a demanar aquest títol, que és extraordinari perquè no el demanen altres comunitats, cosa que impedia «que els valencians emigrats a Catalunya i a les Illes pogueren tornar per no poder disposar d'aquest títol». Segons el director general, ahora, el C1 és l'instrument considerat com a adequat «per part dels experts que dissenyen l'estructura de l'exigència lingüística de coneixements per accedir al sistema docent, segons el marc europeu comú de referència, i és el nivell òptim per a vehicular en valencià, en castellà i en anglès en un sistema educatiu».

Trenzano relata que l'anunci de la derogació de la capacitació va anar seguit de l'inici d'un treball amb les universitats «per a mirar d'omplir aquest forat. Vam actuar a través de dues vies: la formació als docents, com a responsabilitat de Conselleria, i per això vam posar en marxa un CEFIRE –Centre de Formació, Innovació i Recursos per al Professorat– de plurilingüisme per tal de formar-los; i vam dissenyar un pla de formació per als docents que aproven l'oposició en l'any de pràctiques, als quals se'ls forma específicament sobre didàctica de la llengua per tal d'esdevenir funcionaris de carrera». El director general explica també que les universitats van ser instades per Conselleria a fer nous itineraris amb els quals obtindre el C1, itineraris que van ser aprovats fa només unes setmanes per a augmentar la docència en valencià de manera gradual.

Al seu torn, Trenzano apunta que les universitats valencianes s'han anat adaptant al nou full de ruta docent, si bé reconeix que des d'Alacant hi ha certa oposició amb la derogació de la capacitació. Admet que la realitat del sud, en termes sociolingüístics, és «diferent», «però la universitat és una administració pública i els plans docents es fan des d'allí», exposa. «Que el territori estiga castellanitzat no vol dir que els seus titulats ensenyen en castellà, perquè els seus titulats després acaben fent docència en centres de Sueca, Morella o altres zones valencianoparlants i han de saber vehicular, també, en valencià». El director general considera que els plans docents aprovats «s'han d'adaptar a la llei de plurilingüisme, que indica en un article que les universitats han de garantir que els seus titulats puguen fer docència en valencià, castellà i anglès amb el C1 per accedir als centres educatius. I això», afegeix, «no només es fa amb assignatures de valencià, sinó vehiculant assignatures no lingüístiques en valencià, una decisió valenta que la Universitat de València o la Jaume I de Castelló ja han pres».

Preguntat, per últim, si el C1 és suficient per a garantir el coneixement de valencià i el seu ús vehicular des de la docència, Trenzano apunta que el professorat, després

d'obtenir aquest títol, passa pels CEFIRE i per les pràctiques. «Formem professors contínuament», defensa, i reconeix que el C1 en si mateix no és cap garantia, «però tampoc ho és el fet de cursar algunes assignatures en valencià».

Per a Trenzano, en definitiva, la UA hauria d'apostar per aproximar-se al 50% de docència en valencià, si bé des d'aquest centre acadèmic asseguren que a hores d'ara la realitat sociolingüística no els permet aproximar-se a aquest percentatge assolit en altres universitats valencianes ubicades en un context sociolingüístic menys advers.

Des del Secretariat de Llengües, Hèctor Càmara reconeix que assolir el 50% de classes en valencià, tal com es fa a la UV, «és un esperó per a les altres universitats per a seguir un model d'èxit», si bé insisteix en el matís que «el context social, lingüístic i històric són diferents entre les dues universitats, i és normal que la UV vaja un pas per davant de la resta». Càmara reitera que «la desaparició dels itineraris de capacitació, que no sols existien en els graus d'Educació, ajudava a augmentar la demanda de crèdits en valencià, i ara aquest incentiu només existeix en Magisteri». En canvi, com a possible solució, des del Vicerectorat d'Estudis, Qualitat i Llengües «estem en ple procés d'elaboració i aprovació del nou PIVALD per als anys 2022-2025, en què s'incentivarà la creació de nous grups bilingües i trilingües en els graus i que, de segur, ajudarà a augmentar el nombre d'assignatures en valencià per a donar continuïtat a l'ensenyament de Secundària i Batxillerat».